Trafikutskottets betänkande 1985/86:21

om tilläggsbudget III (prop. 1985/86:125 bil. 4 delvis)

TU
1985/86:21

Sammanfattning

Under *punkten 1 Kommittéer m. m.* tillstyrker utskottet regeringens förslag om anvisning av 430 000 kr. för täckning av ytterligare medelsbehov under nämnda anslag.

Under *punkten 2 Vägverket* tillstyrker utskottet regeringens förslag att vägverket medges rätt att förvärva aktier i Data-Källans AB för ett belopp av högst 100 000 kr. – att belastas anslaget Drift av statliga vägar. Vidare tillstyrks att vägverket medges utvidga sitt verksamhetsområde att – med utnyttjande av tillförlitliga resursöverskott – avse även viss byggnadsverksamhet som inte ingår i verkets väghållningsansvar men dock är likartad med vägbyggnadsverksamheten. Utskottets ställningstagande under denna punkt innebär att de i motion 1985/86:465 (fp) framförda yrkandena, bl. a. om avslag på propositionen i denna del, avstyrks.

Mot utskottets ställningstagande i fråga om aktiebolagsbildning i Data-Källan AB, m. m. reserverar sig fp-ledamöterna (res. 1). Beträffande den föreslagna utvidgningen av vägverkets verksamhetsområde reserverar sig m- och fp-ledamöterna (res. 2).

Under *punkten 3 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* slutligen tillstyrks i enlighet med regeringens förslag en ytterligare medelsanvisning om 560 000 kr. – för täckande av vissa merkostnader med anledning av dels det tidigare beslutade överförandet av fiskeristyrelsens hydrologiska laboratorium till SMHI, dels den fortsatta åretruntbemanningen vid Gotska Sandön och Stora Karlsö.

SJÄTTE HUVUDTITELN

Kommunikationsdepartementet m. m.

1. **Kommittéer m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 1985/86:125 bilaga 4 (kommunikationsdepartementet) punkt 1 (s. 8) och hemställer

att riksdagen till *Kommittéer m. m.* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 430 000 kr.

2. **Vägverket**. Regeringen har under punkt 2 (s. 8–12) föreslagit riksdagen

1. att medge att vägverket får förvärva aktier i Data-Källan AB för ett belopp av högst 100 000 kr.,

2. att medge att kostnaderna för förvärvet får belasta anslaget Drift av statliga vägar,

3. att medge att vägverkets verksamhetsområde får utvidgas i enlighet med vad föredragande departementschefen har förordat.

Motionen

1985/86:465 av Christer Eirefelt m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår förslaget att vägverket får förvärva aktier i Data-Källan AB,

2. att riksdagen avslår förslaget om utvidgning av vägverkets verksamhetsområde,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om fördelen med decentraliserade utbildningsinsatser.

Vägverkets förslag

Vägverket har i en skrivelse den 4 februari 1986 redovisat *vissa ADB-frågor* och i anslutning härtill hemställts om regeringens medgivande att få förvärva aktier i ett bolag för utbildning inom ADB-området.

Verket har enligt skrivelsen att vid fullgörandet av sina arbetsuppgifter söka tillvarata de rationaliseringsmöjligheter som kan finnas i syfte att öka säkerheten, snabbheten och servicen. Användande av ADB-teknik tjänar dessa syften. Redan i dag är därför ADB-användningen utbredd inom vägverket.

För ett effektivt utnyttjande av såväl den ADB-utrustning som i dag finns i vägverket som den utrustning som avses anskaffas fordras omfattande utbildningsinsater. Ett stort antal anställda i verket på såväl central, regional som lokal nivå förväntas använda ADB. Dessa personer behöver genomgå dels en grundläggande utbildning, dels en återkommande vidareutbildning med hänsyn till de förändringar som kan antas uppstå inom tekniken i fråga.

Stor del av denna utbildning kan äga rum på regional nivå. Av praktiska skäl, däribland att viss utrustning endast kommer att finnas tillgänglig på central nivå, måste dock också en omfattande utbildning förläggas till Borlänge där vägverkets huvudkontor finns. Kontoret saknar dock egna lokaler för denna utbildning. Vägverket måste därför lösa lokalfrågan för att utbildningen över huvud taget skall kunna komma till stånd.

Samtidigt som detta lokalbehov uppstått för vägverket har Borlänge kommun tagit initiativ till etablerande av ett utbildningscenter för ADB i Dalarna. Centret skall ha till uppgift att tillhandahålla utbildningsresurser i form av lokaler, ADB-utrustning, programvaror och lärare. Såväl ekonomiska som rationella motiv anses tala för ett sådant resurscenter.

Utbildningscentret skall enbart tillhandahålla vissa resurser för utbildning

inom ADB-området. Avsikten är således inte att centret skall tillhandahålla och ansvara för viss utbildning. I stället får var och en som utnyttjar centrets resurser ta ansvaret för utbildningens innehåll.

Genom att vägverket förvärvar aktier i bolaget får verket tillgång till de resurser, främst i form av lokaler, som bolaget avser erbjuda sina ägare. Härigenom skapas möjligheter för verket att på ett ekonomiskt och administrativt fördelaktigt sätt lösa de lokalproblem som inledningsvis beskrivits.

Vägverket föreslår därför i sin skrivelse att verket ges rätt att förvärva aktier i bolaget.

Bolagets uppgift skall vara att tillhandahålla lokaler, maskiner, programvaror och utbildningsresurser för utbildning inom ADB-området.

Förutom vägverket har fem företag/organisationer anmält sitt intresse att förvärva aktier i bolaget. Aktiekapitalet föreslås utgöra lägst 240 000 kr. och högst 600 000 kr. Vid bolagets bildande skall aktiekapitalet uppgå till 240 000 kr., fördelat på 240 aktier om vardera 1 000 kr. Var och en av aktieägarna avser att förvärva en lika stor aktiepost.

Bolagets firma skall vara Data-Källan Aktiebolag. Styrelsen skall ha sitt säte i Borlänge och varje delägare skall ha en plats i styrelsen.

I en skrivelse den 24 september 1985 har vägverket hemställt om *ändring av förordningen* (1967:258) med instruktion för vägverket. Motiven för vägverkets förslag är följande. Verket investerar betydande belopp i tekniska produkter som utvecklas för interna behov. Det är därför en stark önskan från vägverket att kunna täcka i vart fall en del av dessa utvecklingskostnader genom försäljning, uthyrning eller rätt för utomstående att tillverka eller försälja sådana produkter.

Vidare förekommer inom verket vissa tillfälliga resursöverskott, vilka skulle kunna utnyttjas bättre. Detta gäller framför allt för verkets byggnadsorganisation. Vägverket får i dag biträda kommuner och enskilda med utlåtanden, undersökningar eller andra arbeten om det är av allmänt intresse för vägväsendet. Vägverket föreslår nu att verkets uppdragsverksamhet får utvidgas till att även avse byggnadsverksamhet som är likartad vägbyggnadsverksamheten. Som exempel på sådant utvidgat verksamhetsområde nämner vägverket byggandet av landningsbana på en flygplats.

Utskottet

Föredragande departementschefen finner övertygande skäl tala för att vägverket genom den lösning som verket presenterar i sin skrivelse skall kunna genomföra den omfattande utbildningsinsats som nu förestår inför den fortsatta utvecklingen på ADB-området. Den lösning på utbildningsproblemet som vägverket föreslår skall även syfta till att vid behov ge ett utbildningsstöd till andra statliga myndigheter i Falu–Borlänge-regionen. Det sägs dessutom vara regionalpolitiskt viktigt att verket på ett aktivt sätt deltar i samhällsutvecklingen i regionen.

Föredraganden föreslår därför att vägverket ges möjlighet att förvärva aktier i Data-Källan AB intill ett belopp av högst 100 000 kr. Medel för förvärvet bör enligt propositionen tas från anslaget B 2. Drift av statliga

vägar. Det föreslås vidare få ankomma på regeringen att lämna vägverket närmare föreskrifter för förvärvet.

I motion 465 (fp) ifrågasätts om bildandet av ett ADB-center i Borlänge bäst tillmötesgår vägverkets utbildningsbehov. Då den utrustning som skall utnyttjas av personalen på lokal nivå finns tillgänglig på resp. arbetsplats, synes det enligt motionärerna mera rationellt att t. ex. ett geografiskt rörligt "utbildningsteam" får handha utbildningen. Den största fördelen med en utbildningsgrupp är dock enligt motionen att man kan anpassa utbildningen till de varierande ADB-resurser som finns tillgängliga på lokal nivå samt att gruppen får ta del av problem vid användandet av dessa.

Utskottet vill för sin del erinra om att vägverket står inför en mycket omfattande ADB-utbildning, som kommer att genomföras lokalt, regionalt och centralt med hjälp av ADB-utrustning.

Denna avses placeras ut på olika arbetsplatser i verket successivt under de närmaste åren. Utbildningen genomförs således så nära verksamheten som möjligt.

Enligt vad utskottet vidare erfarit behöver personal utbildas centralt i Borlänge. Där anses också de personer behöva utbildas som skall genomföra utbildningen regionalt och lokalt.

Lösningen med Data-Källan innebär att ett antal intressenter i Borlängeregionen samnyttjar lokaler och utrustning för ADB-utbildning. Genom att ADB-utbildningsresurser samlas på detta sätt skapas möjligheter för att stimulera till utveckling inom ADB-området i regionen. Också utskottet finner det vara av värde att så sker.

Utskottet kan mot bakgrund av det anförda inte finna skäl frångå den av vägverket och fördraganden föreslagna lösningen av här berörda frågor och tillstyrker följaktligen propositionens förslag. Detta torde för övrigt till viss del tillgodose även motionärernas önskemål om decentraliserade utbildningsinsatser.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker yrkande 1 i motionen om avslag på propositionen i fråga om rätt att för vägverket teckna aktier i Data-Källan AB. Yrkande 3 i motionen beträffande decentraliserade utbildningsinsatser påkallar vidare enligt utskottets uppfattning ej någon riksdagens åtgärd och avstyrks därför.

Beträffande det förslag som vägverket för fram i fråga om dels försäljning m. m. av tekniska produkter, dels en utvidgning av uppdragsverksamheten till att även avse byggande som inte ingår i vägverkets väghållningsansvar säger sig föredraganden dela verkets uppfattning att verket bör få rätt att utvidga sin verksamhet enligt förslaget. Med tekniska produkter bör dock enligt föredraganden inte avses ADB-produkter.

Enligt den förut nämnda motionen bör vägverket i största möjliga utsträckning använda ett anbudsförfarande för entreprenader vid sådant byggande som omfattas av väghållningsansvaret. Anledning att utvidga uppdragsverksamheten på sätt som föreslås saknas därför enligt motionärerna, som i enlighet härmed avstyrker regeringens förslag.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att vägverkets byggnadsorganisation i dag inte är så dimensionerad att verket återkommande kan åta sig byggnadsuppdrag åt andra.

Syftet med den nu aktuella framställningen torde inte vara att förändra dimensioneringen av byggnadorganisationen för att möjliggöra ett större antal uppdrag. I stället syftar förslaget till att ge vägverket möjligheter att utnyttja den lediga kapacitet som tillfälligtvis och lokalt kan finnas. Då vägverket i dessa fall åtar sig uppdrag har verket, som föredraganden också framhåller, att uppträda rent affärsmässigt.

I vad gäller förslaget om försäljning av vissa produkter så avser vägverket enligt vad utskottet erfarit självfallet inte att investera för att producera produkter för försäljning. Investeringarna skall sålunda även i fortsättningen enbart styras av verkets egna behov. Om det finns intresse på marknaden att förvärva en viss typ av produkt, som vägverket utvecklat, anses dock verket böra ges möjlighet att genom försäljning m. m. få täcka någon del av utvecklingskostnaderna.

Utskottet delar denna uppfattning. Under hänvisning härtill och då föredragandens förslag inte heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran tillstyrks propositionen även i denna del medan motionsyrkandet i fråga avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionens förslag i denna del och med avslag på motion 1985/86:465 (fp) yrkande 1

a) medger att vägverket får förvärva aktier i Data-Källan AB för ett belopp av högst 100 000 kr.,

b) medger att kostnaderna för förvärvet får belasta anslaget Drift av statliga vägar,

2. beträffande *tillkännagivande om decentraliserade utbildningsinsatser*

att riksdagen avslår motion 1985/86:465 (fp) yrkande 3,

3. att riksdagen med bifall till propositionen i denna del och med avslag på motion 1985/86:465 (fp) yrkande 2 medger att vägverkets verksamhetsområde får utvidgas i enlighet med propositionens förslag.

Övriga ändamål

3. **Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 4 (s. 12–13) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag på 560 000 kr.

Stockholm den 22 april 1986

På trafikutskottets vägnar

Rolf Clarkson

Närvarande: Rolf Clarkson (m), Birger Rosqvist (s), Olle Grahn (fp), Gösta Andersson (c), Sven-Gösta Signell (s), Per Stenmarck (m), Rune Johansson (s), Margit Sandéhn (s), Hugo Bergdahl (fp), Görel Bohlin (m), Sten-Ove Sundström (s), Agne Hansson (c), Sven Henricsson (vpk) och Jarl Lander (s).

Reservationer

1. Punkt 2 Vägverket (mom. 1 och 2)

Olle Grahn och Hugo Bergdahl (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet vill för" och slutar med "avstyrks därför" bort ersättas med text av följande lydelse:

Utskottet vill för sin del självfallet inte motsätta sig vägverkets strävan att vidareutbilda sin personal i användandet av ADB-utrustning. Men det kan verkligen, som motionärerna framhåller, ifrågasättas om bildandet av ett ADB-center i Borlänge bäst tillmötesgår vägverkets utbildningsbehov. Då den utrustning som skall utnyttjas av personalen på lokal nivå finns tillgänglig på resp. arbetsplats, synes det sålunda mera rationellt att t. ex. det i motionen föreslagna geografiskt rörliga "utbildningsteamet" får handha utbildningen. På så sätt löses också lokalfrågan. Den största fördelen med en utbildningsgrupp är dock att man kan anpassa utbildningen till de varierande ADB-resurser som finns tillgängliga på lokal nivå samt att gruppen får ta del av problem vid användandet av dessa. De kan då också uppfylla en konsultfunktion genom att dels ge rekommendationer och information om mjuk- och hårdvara, dels tillsammans med användarna bygga upp enklare program och rutiner anpassade efter användarnas behov.

Mot bakgrund av vad sålunda anförts avstyrks regeringens förslag i här berörda delar.

Vad förut nämnts om fördelar med decentraliserade utbildningsinsatser – vilket utskottet ställer sig helt bakom – bör vidare av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motion 1985/86:465 (fp) yrkande 1 avslår regeringens förslag i denna del att vägverket medges rätt att förvärva aktier i Data-Källan AB – för vilket kostnaderna skulle belastas anslaget Drift av statliga vägar,

2. att riksdagen med bifall till motion 1985/86:465 (fp) yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om fördelen med decentraliserade utbildningsinsatser,

Rolf Clarkson (m), Olle Grahn (fp), Per Stenmarck (m), Hugo Bergdahl (fp) och Görel Bohlin (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet vill med" och på s. 5 slutar med "fråga avstyrks" bort ersättas med text av följande lydelse:

Utskottet anser sig i likhet med motionärerna inte kunna biträda detta förslag. Vägverket bör sålunda som framhålls i motionen i största möjliga utsträckning använda ett anbudsförfarande för entreprenader vid sådant byggande som omfattas av väghållningsansvaret. Någon anledning att utvidga uppdragsverksamheten på sätt som föreslås i propositionen föreligger inte. Det finns dessutom stor risk att konkurrenssituationen för enskilda producenter därigenom skulle försämras genom att förutsättningarna för en korrekt kostnadsberäkning hos vägverket försvåras.

Med tillstyrkande av yrkande 2 i motionen avstyrker utskottet under hänvisning till det anförda propositionen i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

> 3. att riksdagen med bifall till motion 1985/86:465 (fp) yrkande 2 avslår regeringens förslag att låta utvidga vägverkets verksamhetsområde i enlighet med propositionens förslag.

gotab Stockholm 1986 10814